

Slovenska skupnost in bližnje volitve

Izvršni odbor Slovenske skupnosti na Tržaškem je pred dnevi priredil tiskovno konferenco, na kateri je obrazložil program, s katerim se ta slovenska stranka predstavlja na bližnjih pokrajinskih volitvah na Tržaškem in na upravnih volitvah v vseh občinah v tržaški pokrajini, razen v Trstu, kjer letos ni občinskih volitev. V tej številki objavljamo splošni, politični del programa Slovenske skupnosti, ki obravnava vprašanja, katera pobjže zanimajo vse Slovence v Italiji.

(Ured.)

»Slovenska skupnost je politična stranka Slovencev v Italiji, ki temelji na načelih narodne samobitnosti, demokratične ureditve, političnega pluralizma in socialne pravičnosti.

Zaradi tega se mora z vsemi zakonitimi sredstvi zavzemati predvsem za uresničitev 6. člena ustave, 3. člena posebnega statuta Furlanije - Julijske krajine ter 8. člena osimske pogodbe.

Nadalje mora težiti za tem, da se bodo v javnem življenju uresničevala načela demokracije, narodne enakopravnosti in socialne pravičnosti.

SSk zastopa stališče, da s samostojnim političnim nastopanjem Slovinci v Italiji najboljše izpričujemo svojo narodno samobitnost in se uveljavljamo kot odločujoči dejavnik v političnem in javnem življenju sploh. SSK meni, da je samo samostojno, na demokratični osnovi izvoljeno politično predstavništvo najbolj neposreden izraz misli in hotenja Slovencev v naši deželi in zato lahko svobodno ter dosledno brani njihove pravice in koristi.

V naši nemirni dobi je še posebej potrebno utrjevati ta načela, ki so kot sidrišča sredi spreminjajočih zamisli, hotenj in izbir, da se ohrani mo kot narod.

Smo pred upravnimi volitvami, ki pa imajo najnujno političen pečat tudi za nas Slovence. Čeprav so volitve v Italiji pogoste, so za vse stranke pomembna preizkušnja. Posebno velja to za manjšinsko stranko, kot je naša. V sedanjem trenutku so pred nami važne naloge, med temi je najbolj aktualna in pomembna globalna zaščita slovenske manjšine. SSK je leta 1976 vložila v parlamentu zakonski osnutek globalne zaščite Slovencev v Italiji. Slovenci zahtevamo, da se nam prizna, kar izrecno predvideva republiška ustava in potrjuje osimski sporazum. Te zahteve so vključene v našem zakonskem osnutku, ki je bil ponovno predložen parlamentu letos januarja v obliki peticije. V teku je dogovarjanje s parlamentarnimi predstavniki Francozov iz Doline Aosta, da v okviru povezave

(nadaljevanje na 3. strani)

Razgovor z občinskim svetovalcem A. Terčonom

»Okrepljena Slovenska skupnost pogoj in jamstvo za nadaljnjo redno upravo v Nabrežinik«

Kot v vsem povojnem obdobju je devinsko-nabrežinska občina tudi pred bližnjimi volitvami v središču pozornosti slovenske in tudi italijanske javnosti. Na volitvah 8. in 9. junija se bo namreč pokazalo, kolikšen vpliv in moč bodo imeli slovenski domačini, ki so še pred 25. leti bili ogromna večina v občini, v novem občinskem svetu. Prav zaradi tega smo se obrnili na občinskega svetovalca Slovenske skupnosti Antka Terčona, ki tudi tokrat kandidira kot nosilec liste Slovenske skupnosti. Antek Terčon je bil v zadnjih 10 letih eden glavnih slovenskih političnih dejavnikov v tej narodnostno ogroženi občini. Kdor ga pobjže pozna, ta ve, da se zadanih nalog loteva z vsem žarom svojega ognjevitega značaja in da ne pozna strahu pred nobeno, še tako hudo oviro. Antek Terčon sodi v generacijo mlajših slovenskih javnih delavcev v zamejstvu, ki jim je zavest enakopravnosti globoko zakoreninjena in ki zato tudi vedno in povsod ustrezno nastopajo v javnosti. Za razgovor se mu iskreno zahvaljujemo.

(Ured.)

V devinsko - nabrežinskem občinskem svetu že 10 let zastopaš Slovensko skupnost. Katerega dogodka se v tem desetletju najraje spominjaš in katero vprašanje te je v tem času najbolj mučilo?

Eden najlepših spominov iz moje upravne »kariere« na občini je prav gotovo sprejem, ki ga je priredil sedaj že pokojni jugoslovanski generalni konzul v Trstu Trampuž ob svojem nastopu službe med nami. Takrat sem zaradi službenih obveznosti zastopal takratnega župana dr. Legišo in priznam, da se mi je zdelo zelo imenitno zastopati našo občino prav pri najvišjem predstavniku matične države v Trstu. S pokojnim Trampužem sva se nato spoprijateljila in prav njegova izredna navezanost in osebna zavzetost za naše nerešene probleme sta ga nam vsem bolj približali, saj nam je bolj kot diplomat bil brat.

Kar me je najbolj mučilo, je bilo spoznanje, da lahko občinski svetovalci naredi bore malo, saj enkrat primanjkuje denarja, drugič osebja, tretjič pravnih osnov itd. To je brez dvoma naj-

huje takrat, ko domačinu, ki bi si rad na svoji zemlji (katere nima prav malo) sezidal nov dom, moraš prepričati gradnjo, ali ga celo prijaviti na osnovi obstoječih zakonov, ki jih gotovo ne sprejemajo tisti, ki poznajo naše razmere.

Na bližnjih upravnih volitvah nastopaš kot nosilec liste Slovenske skupnosti. Volivci in tudi slovenska javnost so bili seznanjeni s programom, s katerim se tvoja lista predstavlja na volitvah. Kaj bi v tem programu še posebej poudaril?

Mislím, da je program, s katerim se predstavljamo volivcem, zelo stvaren in prav zaradi tega je vsaka njegova točka naravnost življenjska zlasti za ohranitev in sam obstoj naše narodnostne skupnosti v občini. Če pa že moram posebej poudariti nekaj, je to brez dvoma točka, ki obravnava urbanistično ureditev občine. Nova uprava bo morala izpeljati do konca delo tehnikov, ki pregledujejo in posodablajo Splošni občinski regulacijski načrt v skladu s sprejetimi obveznostmi, ki so zapopadene v resoluciji SSK, katera je bila soglasno sprejeta v občinskem svetu. Tu bi poudaril ureditev naravnega razvoja kraških vasi, turističnega razvoja celotne občine in bistveno zmanjšanje naselitvene zmogljivosti v občini, da se ohrani sedanje narodnostno razmerje.

Slovenska javnost v občini in tudi izven nje se te dni zanima, kaj bo Slovenska skupnost naredila po volitvah; lahko obrazložiš temeljne smernice, ki bodo vodile Slovensko skupnost pri sklepanju morebitnih zavezništev?

Mislím, da se ne le vsi Slovenci, ampak tudi velik del demokratičnih Italijanov sprašuje, kaj bo SSK naredila po volitvah v naši občini. Dogodki kažejo, da je skoro vsa povojna leta SSK odigrala odločilno vlogo pri upravljanju občine Devin - Nabrežina, saj je bila vedno tisti jeziček na tehtnici, ki je končno odločal o možnih večinah. Menim, da smo doslej vedno odgovorno in brez vsakršnih obremenitev skušali zavzeti takšna stališča, ki so najbolj ustrezala celotni slovenski manjšini. Tudi tokrat bo po mojem mnenju SSK šla na razgovore z vsemi demokratičnimi strankami, ki se bodo načelno izjavile za globalno zaščito Slovencev in ki bodo tudi stvarno

dalje na 2 strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 1. junija, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon, oddaja o Benečiji; 11.00 Mladiski oder: »Potopljen galeja«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Glasba po željah; 15.00 Nedeljsko popoldne: — »220 Volt — ali ne vtikaj prsta v bližnjega vtičnico«; satirični kabaret Sergija Verča in Borisa Kobala; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 2. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jurtanji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Socialna problematika; 12.00 »Dvignjena zavesa«, gledališki trenutek doma in drugod; 12.45 Deželna volilna tribuna: Nastopi strank; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Zdaj pa zapojmo!«; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Thomas Hardy: »Tess iz rodovine D'Urbervillovih — čista ženska«; 15.00 Glasbeni ping pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Pianistka Dubravka Tomšič v Kulturnem domu v Trstu; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 3. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Karkt aporočila; 8.10 Goriške podobe, dokumentarna oddaja o mestu in ljudeh preteklosti; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Človek in zdravje; 12.00 Kulturni dogodki in Četrtekova srečanja; 12.45 Deželna volilna tribuna: Nastopi strank; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Odraslim prepovedano! 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Sestanek z Bojanom Adamičem; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 4. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 »Mal'položu domu na olatr«; poslanstvo Ciril-Methodove soje; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Umetnost dobre kuhinje; 12.00 »Pod Matajurjan«; posebnosti in omika Nadiških dolin; 12.30 Melodije iz vsepovsod; 12.45 Deželna volilna tribuna; 13.00 Poročila; 13.20 Naši zbori; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Naša pomlad 1980« 14.30 Roman v nadaljevanjih — Thomas Hardy: »Tess iz rodovine D'Urbervillovih — čista ženska«; 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji: — Problemi slovenskega jezika; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 5. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Človek v sodobni družbi; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Naša pristna vina kje in kako; 12.00 Mikrofoni v razredu; 12.30 Jugoslovanski pevci; 12.45 Deželna volilna tribuna; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Tomi na obisku«; 14.30 Mladi pisci; 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Skladbe slovenskih avtorjev; — Kulturni dogodki; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 6. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Iz sveta folklore in ljudskega izročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Osebna vozila danes; 12.00 Na goriškem valu; 12.30 Glasbena panorama; 12.45 Deželna volilna tribuna; 13.00 Poročila; 13.20 Zbovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Kje je napaka?« 14.30 Roman v nadaljevanjih — Thomas Hardy: »Tess iz rodovine D'Urbervillovih — čista ženska«; 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbeni trenutek doma in drugod; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 7. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Potovanje v Ameriko; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Čoln — šport in razvedrilo; 12.00 Nas anu zutra — danes in jutri, oddaja o Reziji; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence; 14.30 Glasbeni popoldan za mladino; 17.10 Slovenski zbori na ploščah; 19.00 Poročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

»Okrepljena Slovenska skupnost pogoji in jamstvo za nadaljnjo redno upravo v Nabrežini«

■ nadaljevanje s 1. strani

dokazale privrženost tem izjavam. Glede morebitnih zaveznih pa je treba predvsem videti, kakšen bo volilni izid in kako bo SSK izšla iz tega volilnega boja. Prepričan sem, da bo okrepljena SSK tudi v naši, tako važni občini lahko še dalje pogojevala glavne izbire občinske uprave, tako če bo v odboru, kot če bo izven nje. SSK se ni in se ne misli načelno boriti za mesta v odboru; mi se bomo borili, da bo iz novega občinskega sveta izšel tak odbor, ki ne bo le sprejel programa v korist naše skupnosti, ampak bo tudi navzven čimbolje predstavljal našo narodnostno mešano občino z odločilno prisotnostjo Slovencev, ki smo tu danes manjšina samo in izključno zaradi politične volje takratnih vsedržavnih strank oziroma vsedržavne nacionalistične politike, ki je težila za raznarodovanjem vsega obalnega pasa na Tržaškem.

V Slovenski skupnosti in v slovenski javnosti si znan predvsem kot človek »akcije«. Kako si sam to razlagaš?

Na to vprašanje bi verjetno boljše odgovorili drugi, saj se človek sam kaj težko objektivno sodi. Ker pa že moram povedati svoje mnenje, naj zaupam, da se v bistvu ne smatram za pravega politika, ampak za zanesenjaka, ki skuša po svojih močeh in po svoji vesti napraviti nekaj za ohranitev in razvoj naše manjšine. Jasno je, da se tako verjetno premalo oziram na mnenje ostalih in da me ti marsikdaj ne razumejo pravilno. Prepričan pa sem, da mi volivci in somišljeniki ne bodo več izkazovali svoje podpore, ko moje delovanje ne bo več ustrezalo potrebam, tedaj bom seveda nujno zaključil s svojim delovanjem.

Kaj najbolj pogrešaš pri slovenskih politikih in slovenski politiki na splošno v zamejstvu?

Slovenski politiki so premalo udarni in odločni in to velja predvsem, kar je razumljivo, za tiste, ki nastopajo v okviru vsedržavnih strank. Temu primerna je tudi naša manjšinska politika, ki bi morala biti čimbolj odločna in čimbolj enotna. Danes pa smo priča velikim načelnim izjavam posameznih strank ali več ali manj kulturnih združenj, kadar pa gre za skupne udarne nastope na vseh nivojih, se navadno zgublamo v žlici vode, kot npr. koliko članov bo v delegaciji, kakšno težo naj ima vsaka pokrajina ali organizacija, kdo bo govoril prvi itd. Če bi naša enotna slovenska delegacija začela pred leti z delom, ali da bi vsaj danes bila odločnejša tako

navzven, kot navznoter (tu mislim na zahteve, ki bi jih morali posamezni člani iznašati v svojih strankah!), bi — tako sem globoko prepričan — dosegli marsikaj več. Poleg tega sem se v tolikih letih političnega dela navadil biti realist, zato je nujno, da so naše zahteve realistične in predvsem izvedljive.

Kaj si obetaš od bližnjih volitev tako v občini, kjer si kandidat, kot tudi drugod v zamejstvu?

Od volitev v naši občini pričakujem predvsem, da bo Lista za Devin - Nabrežino doživela polom, kot vse ostale nazadnjaške sile v občini, ter da se bodo okrepile tiste stranke in tiste struje v vsedržavnih strankah, ki so Slovencev naklonjene. Jasno je, da sem prepričan v nenadomestljivo vlogo SSK, brez katere bi se malokdaj sploh govorilo o naših problemih, kaj šele da bi se jih reševalo. Zato pričakujem, da bomo 8. in 9. junija izšli okrepljeni, saj bodo naši volivci gotovo pravilno ocenili naše delo na občini in predvsem našo zavzetost za vse probleme, ki so poblizje zadevali našega človeka.

Isto velja tudi za tržaško pokrajino in ostale okoliške občine, kjer nastopamo. Te volitve bodo ponovna priložnost, da se dokončno pomete s kampanilizmom in da vse demokratične stranke stopijo na pot skupnega sodelovanja proti konservativcem in nacionalistom, ki se zbirajo okrog »melonov«. Za našo manjšino so te volitve še posebej važne, saj bi morali končno priti do globalne zaščite in osimski sporazumi bi morali kazati prve sadove, od katerih bi morala imeti koristi predvsem manjšina.

Kaj bi rad povedal volivcem in volivkam v devinsko - nabrežinski občini?

Draga slovenska volivka, dragi slovenski volivec občine Devin - Nabrežina, ponovno smo poklicani, da se izrečemo o občinski upravi. SSK se predstavlja z obnovljeno in pomlajeno listo, kjer so zastopani skoro vsi sloji in poklici ter vsi zaselki občine. Vsi so brez dvoma vredni našega zaupanja, saj so se že in se še izkazujejo na raznih manjšinskih področjih, od politike, do kulture in športa, zato mislim, da bo zlasti glede na izredno nevaren položaj, ki ga predstavljajo nam nasprotne sile ter zato, da bo okrepljena SSK lahko bolje pogojevala vsedržavne stranke v občinskem svetu in zunaj, vaša izbira precej lahka. Oddali boste svoj glas edini vaši, domači stranki, kateri ni bilo potreba iskati kandidatov izven našega občinskega kroga.

Protest Slovenske skupnosti

Deželno tajništvo SSK je v posebnem poročilu o seji deželnega sveta, ki je bila 21. maja, ostro kritiziralo izjavo predsednika deželne ga odbora Comellija v zvezi s celovito zaščito slovenske narodne skupnosti. V imenu tristranskega deželnega odbora (DC, PSI, PRI) je namreč predsednik izrazil sicer upanje, da bosta osrednja vlada in parlament kmalu odobrila zakonski osnutek v korist slovenske narodne skupnosti, a obenem dal jasno razumeti, da

bo deželna vlada le pasivno čakala na sklepe rimske vlade in parlamenta in da ne bo torej dajala svojih predlogov in neposrednih priponb v tem za vso našo deželo nujnem vprašanju. Takšno stališče je na seji deželnega sveta označil svetovalec Slovenske skupnosti za nesprejemljivo. Mi zahtevamo, je med drugim dejal Štoka, da se deželni odbor in deželni svet predhodno jasno izrečeta o vprašanju celovite

(Dalje na 7. strani)

Slovenska skupnost in bližnje volitve

■ nadaljevanje s 1. strani

med manjšinami v Italiji vložijo ta naš zakonski osnutek kot formalen zakonski predlog.

Osimski sporazum je še vedno v ospredju zanimanja političnih dejavnikov v naši deželi in še posebno v Trstu. Pozdravili smo osnove, ki jih ta sporazum nudi za krepitev prijateljstva in sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo. Od njihovih dobrih odnosov je namreč v veliki meri odvisen razvoj naše manjšine.

Strinjamo se, da osimski sporazumi odpirajo Trstu nove možnosti vsestranskega gospodarskega razvoja. Toda pri vrsti infrastrukture, ki jih predvideva sporazum, je treba upoštevati tudi živiljenjske zahteve slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. To velja predvsem za prostorsko načrtovanje, investicije in zaposlovanje.

Vsak sklep v zvezi z izvajanjem tega sporazuma, mora biti sad dogovarjanj med političnimi in družbenimi silami, ki odražajo težnje in hotenja prizadetega prebivalstva.

Ena od temeljnih točk programa Slovenske skupnosti je boj proti vsem oblikam odtujevanja naše zemlje in spreminjanja našega narodnega ozemlja. V zadnjem času so veliko razburjenja povzročile nameravane razlastitve na Kolonkovcu in nameravana vinkulacija obsežnega področja v Skednju, ki jo predlaga varianta k varianti št. 25 splošnega regulacijskega načrta tržaške občine. Naše stališče je, da, kadar je treba iz razlogov dokazane javne koristi žrtvovati zemljišča, se mora prizadetim lastnikom omogočiti soudeležbo pri zadevni investiciji, ker skromna odkupna cena ne more nikoli odtehtati izgube zemlje. Z druge strani je treba tudi prizadeti krajevni in širši narodnostni skupnosti nuditi nadomestilo za škodo, ki jo utrpí kot skupnost.

Kar zadeva način in oblike boja za uveljavljanje manjšinskih pravic, se bo Slovenska skupnost zavzemala za skupne nastope vseh sloven-

skih sil. Vendar moramo pri tem podčrtati njeno stališče, po katerem je vključevanje v italijanske stranke, zlasti v tukajšnjih razmerah, škodljivo za našo narodnostno skupnost.

Proti raznarodovanju, asimilaciji, razlaščenju je namreč potrebna narodnoobrambna stranka, v kateri se lahko prepoznajo vsi tisti zavedni rojaki, ki jim je pri srcu v prvi vrsti ohranitev naše prisotnosti na teh tleh.

V okviru nakazanih programskih izhodišč se bodo izvoljeni predstavniki Slovenske skupnosti v javnopравниh telesih zavzemali za rešitev predvsem naših odprtih problemov, obenem pa bodo tudi sodelovali pri naporih za splošni družbeni in gospodarski napredek, katera pa ne smeta nasprotovati obstoju in razvoju naše narodnostne skupnosti. Le na tem temelju se bo lahko ustvarilo plodno sodelovanje med obema narodoma, ki že stoletja živita drug ob drugem v teh krajih.

DAN STARŠEV

Slovenska župnija sv. Ivana priredi v nedeljo, 1. junija, Dan staršev. Ob 10. uri bo sv. maša na Placuti, pri kateri bo pel mladinski zbor »Kekec«; popoldne ob 16.30 pa bo v Katoliškem domu prireditev z nastopom mladinskih skupin, ki se zbirajo v tem domu in z zaključnim nastopom zbora »Kekec«.

Nova past za Združene države

Upor v Južni Koreji je zaduščen, kot poročajo. Vojska novega diktatorja je po desetih dneh spet zasedla mesto Kwangju, kjer je bilo središče upornih elementov, in odvlekla v ječe nekaj sto ali morda nekaj tisoč mladih upornikov ali bolje rečeno protestnikov. Zdi se, da je šlo povečini za študente in morda tudi delavce.

Bilo je sicer nekaj streljanja, vendar vse kaže, da so bili uporni elementi slabo oboroženi in da je zadostovalo kakih dvajset tankov, da so jih ukrotili. Za njimi so sledile težko oborožene čete, ki so bile sestavljene verjetno v veliki meri iz policije. Ta je navezala mlade upornike na dolge vrvi in jih med brčanjem in suvanjem odvlekla v ječe ali na morišča. Za zdaj tega še ni mogoče reči.

Nemiri so vsekakor že zahtevali po uradnih podatkih 144 mrtvih in večje število ranjenih, kar pa gotovo niso popolne številke. Da so bili uporniki le slabo oboroženi, dokazuje podatek, da so vladne čete zaplenile samo okrog 3.000 kosov orožja (v kar je morda všteta tudi municija) in da je bil odpor tako hitro strt. Po tem bi lahko sklepali, da v upor ni

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU KULTURNI DOM

Slawomir Mrożek

T A N G O

dramsko delo v treh dejanjih

V soboto, 31. maja ob 20.30 abonma F
(druga sobota po premieri)

Ker sta predstavi Tanga v petek, 23. in v soboto, 24. t.m. odpadli zaradi obolelosti v ansamblu in ker SSG po ministrskih predpisih zaključí sezono 31. maja, vabimo cenjene abonente redov A in B (premierski in prva sobota po premieri), da si ogledajo eno izmed predstav na sporedu v tem tednu. Pripominjamo, da je za predstavo v soboto, 31. t.m. na razpolago malo sedežev, zato je potrebna takojšnja rezervacija.

Lojze Cijak

N E U R J E

drama v narečju

Krstna predstava v petek, 30. maja ob 20.30 v
Kulturnem domu v Trstu

ZA ABONENTE SSG ZNATEN POPUST

Prodaja vstopnic vsak dan od 10. do 12. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma, tel. 734-265 in 734-269.

Zadovoljstvo SSK

Deželno tajništvo SSK je ob izvolitvi Marjana Terpina v deželno komisijo za radio in televizijo izdalo tiskovno poročilo, v katerem izraža svoje zadovoljstvo, da je deželni svet v to važno komisijo izvolil člana deželnega tajništva.

Slovenska skupnost se obvezuje, da bo po svojem predstavniku branila in zastopala pravice, pričakovanja in želje vsega slovenskega prebivalstva.

Poseben trud pa bo posvečen objektivnim oddajam slovenske radijske postaje in čimprejšnji ustanovitvi televizijskih oddaj v slovenskem jeziku na celotnem območju dežele Furlanije - Julijske krajine.

Štoka se je srečal z ministrom De Michelisom

V Benetkah so 27. maja letos slovesno odprli, ob prisotnosti ministra De Michelisa, urad EFIM, ki je dolžan za stike na tem sektorju za dežele Veneto, Furlanija - Julijska krajina in Tridentinsko - Južna Tirolska.

Odprtju so prisostvovali predstavniki vseh treh dežel, med njimi naj omenimo predsednika deželnega sveta Collija in odbornika Bombena za našo deželo.

Ob tej priložnosti je deželni svetovalec Slo-

venske skupnosti Drago Štoka imel daljši razgovor z ministrom De Michelisom o problemih Slovencev v Italiji in o njihovem zaščitem zakoncu.

Minister De Michelis, kateremu je Štoka izročil tudi zakonski osnutek Slovenske skupnosti, je izrazil svojo podporo upravičenim zahtevam Slovencev v Italiji in izrekel prepričanje, da bodo ti problemi čimprej rešeni v splošno korist vseh državljanov.

bila vpletena Severna Koreja, čeprav se je morda skušala vmešati v zadevo, in da pri upornikih ni šlo za komuniste, ampak za ljudi, ki so zares upali s svojo akcijo sprožiti proces demokratizacije, kot so zatrjevali, torej za mlade demokrate.

Pri tem pa se porajajo opazovavcem nekatere kritične misli. Po nekaterih poročilih bi lahko sklepali, da so Združene države simpatizirale z uporniki oziroma da želijo demokratizacijo v Južni Koreji. Toda po drugi strani vemo, da so vedno podpirale diktatorja Parka in da se tudi sedanji diktator-predsednik Choi ne bi mogel držati brez vojske, ki je povsem odvisna od ameriške pomoči. Zakaj torej Združene države ne napravijo s pritiskom konec Choevi diktaturi in zakaj niso že prej napravile konca Parkovi? To bo nujno pripeljalo do tega, da bode — ali pa so že — pred svetom spet izpadle kot opora odurne diktature, kot že svojčas v Južnem Vietnamu, v Kambodži in še marsikje. Zakaj ne izsilijo demokratizacije z grožnjo, da sicer ne bodo več podpirale Južne Koreje?

Zakaj tvegajo, da se Južna Koreja spremeni v nov Južni Vietnam in da se bo svetovno javno mnenje spet znašlo proti njim? Danes gre verjetno res samo za demokratizacijo, toda če bodo še čakale, bodo komunisti iz Severne Koreje gotovo pristavili svoj lonček in spet se bo začel boj med komunizmom na eni in Združenimi državami na drugi strani in ni si težko misliti, kdo bo zmagal na tistem izpostavljenem koščku Azije zagodene med same komunistične države. Za Severno Korejo stoji Sovjetska zveza, v nevarnosti pa se lahko znajdejo tudi odnosi s Kitajsko.

Človek se mora zares čuditi logiki ameriške zunanje politike.

Slovenska skupnost pred volitvami v Nabrežini

V občinski knjižnici v Nabrežini je odbor sekcije Slovenske skupnosti v torek, 27. t.m., predstavil program in kandidate te slovenske stranke na bližnjih občinskih volitvah. Zborovanja so se med drugimi udeležili pokrajinski tajnik dr. Zorko Harej, ki kandidira na pokrajinskih volitvah v devinsko-nabrežinskem volil. okrožju, občinska svetovalca SSK Terčon in Breclj ter pokrajinski odbornik Bojan Brezigar. Nobena skrivnost ni, da vlada v slovenski javnosti tako v nabrežinski občini kot izven nje posebno zanimanje za izid volitev v tej občini, kar je na zborovanju prišlo tudi jasno do izraza. V tej številki objavljamo celotni program, s katerim Slovenska skupnost nastopa na občinskih volitvah v devinsko-nabrežinski občini.

(Ured.)

»Slovenska skupnost se bo v občinskem svetu zavzemala za zares nov način upravljanja, tako da bi pri vseh važnih odločitvah sodelovalo čimveč občanov. V ta namen bo Slovenska skupnost zlasti odločno zahtevala, naj se poživijo in primernejše ter bolj smotrno uredi delovanje krajevnih skupnosti in da se strogo upošteva njihovi sklepi in predlogi. Slovenska skupnost je in bo odločno proti metodam, po katerih o temeljnih občinskih vprašanjih odloča peščica v okviru vodstev političnih strank.

Glede na narodnostno sestavo občine bo Slovenska skupnost odločno vztrajala, naj se spoštuje načelo enakopravnosti obeh narodnostnih skupnosti, kar naj pride do izraza pri oblikovanju vseh občinskih sklepov in ukrepov. V tej zvezi in v pričakovanju zakona o globalni zaščiti slovenske narodnostne skupnosti v Italiji se morajo občinske oblasti ravnati v duhu in smislu že obstoječih predlogov in zahtev.

Slovenska skupnost bo spodbujala in podpirala navezovanje stikov in poglobljanje prijateljstva in sodelovanja s krajevnimi skupnostmi in občinami v sosedni Sloveniji in Jugoslaviji, se zavzemala za večjo in tesno povezavo z drugimi narodnostno mešanimi občinami v deželi ter si prizadevala za uveljavitev vloge narodnostno mešanih občin v deželni in vsedržavnem merilu.

Urbanistika: Slovenska skupnost se bo zavzemala za skladni razvoj občine, k čemur naj pripomore zlasti čimprejšnja odobritev variante občinskega regulacijskega načrta. V tej zvezi bo Slovenska skupnost strogo pazila, da se bodo spoštovala vsebina in duh resolucije, ki ju je bil odobrila občinski svet in ki vsebuje temeljne smernice za nadaljnji urbanistični razvoj. Gre zlasti za ohranitev narodnostnega razmerja v občini, za zmanjšanje naselitvene zmogljivosti, za zagotovitev naravnega razvoja kraških vasi in za takšno ureditev obale, da bo od tega imelo koristi predvsem domače prebivalstvo. V zvezi s stanovanjskim vprašanjem se bo Slovenska skupnost zavzemala, da se domačemu prebivalstvu zagotovi možnost, da pride do lastnega stanovanja.

Kmetijstvo, obrtništvo, industrija, turizem: Slovenska skupnost se bo v občinskem svetu zavzemala, da se posveti največja pozornost kmetijstvu, ki ga je treba ne samo ohraniti, temveč mu tudi nuditi pogoje za njegov razvoj in posodobljenje. V tej zvezi bodo predstavniki Slovenske skupnosti zlasti zahtevali, naj občinska uprava

skrbi za stalne stike med pristojnimi deželnimi oblastmi in uradi v sodelovanju s kmetovalci in njihovimi sindikalnimi in združnimi organizacijami.

Slovenska skupnost bo v občinskem svetu še dalje podpirala razvoj domačega obrtništva, kar more med drugim znatno prispevati k gospodarskemu ovrednotenju posameznih vasi v občini in s tem tudi k poživljenju tamkajšnjih skupnosti. Tudi v tem primeru mora občinska uprava tesno sodelovati z deželo in njenimi pristojnimi uradi ter z združenji in organizacijami, v katerih so včlanjeni obrtniki.

Glede industrijske dejavnosti v občini, pri čemer prihajajo v poštev papirnica v Štivanu in kamnolomi, bo Slovenska skupnost zahtevala, naj se občinska uprava, kar zadeva papirnico, predvsem zanima, da bo zaposlenih čimveč domačinov in da se strogo spoštujejo predpisi o zaščiti okolja. Slovenska skupnost se zaveda, da so kamnolomi tradicionalna industrijska dejavnost v občini, ki jo je treba ohraniti in razviti tudi z obnovitvijo poklicne šole za kamnoseke. Občina, kot lastnik zemljišč pa ima pravico in dolžnost, da to izkorišča naravnega bogastva smotrno načrtuje in ga nadzoruje ter da končno primerno uredi najemniške odnose z industriji, ki ne odražajo sedanje stvarnosti in so zato v škodo občini.

S primerno turistično ureditvijo obalnega področja in zaledja mora občinska uprava, tudi z ukrepi za zaščito okolja, omogočiti razvoj turizma, ki naj prinaša gospodarske koristi predvsem domačemu prebivalstvu. Slovenska skupnost se bo v tej zvezi zavzemala, naj se ta problematika obravnava globalno, kar pomeni, da je treba pri načrtovanju turističnega razvoja upoštevati celotno ozemlje občine.

Javna dela: Čimprej je treba izvesti že odobrene načrte; poskrbeti za varnost prometa vzdolž državne ceste in ob železniških prehodih; bolj skrbeti za vzdrževanje občinskih poti; izdelati in postopno uresničiti načrt splošne kanalizacije v občini ter izdelati študijo za postopno izgradnjo omrežja za metan. Slovenska skupnost se bo zavzemala, da bodo pomembnejši kraji v občini imeli primerna poslopja, v katerih se bodo krajevne

(Dalje na 7. strani)

OBISK KROŽKA OZN POSTOJSKE GIMNAZIJE V NAŠIH KRAJIH

V soboto, 24. t.m., se je mudil v naših krajih na šolskem izletu Krožek OZN postojnske gimnazije. V jutranjih urah so se člani krožka srečali z goriškimi slovenskimi višješolci. Najprej so imeli krajši kulturni spored, potem pa je bilo na vrsti prijazno srečanje med samimi študenti.

Krožek OZN (Organizacija združenih narodov) se ukvarja predvsem z analizo mednarodnega političnega položaja. Je torej pretežno politično-zgodovinski krožek, ki se zraven tega ukvarja tudi z rekreacijo, petjem itd. Kot so nam povedali nekateri študentje, se v zadnjih časih precej zanimajo za slovensko manjšino, tako v Avstriji, Madžarski, kot tudi v Italiji. Prav zato so se odločili za letošnji izlet. Hoteli so namreč nekoliko spoznati našo zamejsko stvarnost na teh zahodnih mejah naše etnične skupnosti. Zato so navezali stike ne samo z goriškimi višješolci, ampak tudi s pevskim zborom Devin. Srečanje se je odvijalo v veliki dvorani hotela Mirabel v Sosljanu, ker je bilo pač v Devinu nemogoče dobiti primernege prostora. V vsej občini pa ni primernege kulturnega doma, kjer bi se lahko razvijala in delovala prosvetna društva in kulturne organizacije naše občine. Devinčani upamo, da se bo stanje v Devinu na tem področju, kulturnih prostorov, vsaj nekoliko obrnilo na bolje, ko bodo v Devinu zgradili novo šolsko poslopje in bo stara šola služila kulturno-prosvetnim namenom. Tako bi lahko iz prostorov sedanje slovenske osnovne šole naredili primerno dvorano, ki bi jo lahko koristno uporabili za take in podobne večere.

Srečanje se je torej odvijalo v Sosljanu. Pevci in študentje postojnske gimnazije — bilo jih je skupno s profesorji 104 — so se najprej pozdravili. Po kratkem orisu stanja in delovanja obeh zborov, smo prisluhnili petju obeh devinskih zborov in tudi zbora postojnskega krožka, ki so ga ustanovili lani in ki letos kaže že lepe uspehe. Potem pa se je razvil prijetno srečanje, ki je ob klepetu, skupnem petju, harmoniki, plesu in pijači, trajalo še nekaj uric. Pred slovesom pa smo se še nekoliko pogovorili o možnostih, da bi Devinčani obiskali Postojno.

M. T.

Velik, pomemben dan za Sv. Jakob

Za vse Slovence, ki prebivajo na območju Sv. Jakoba v Trstu, je bila nedelja, 25. maja, velik, pomemben dan. V velikem številu so se namreč ta dan zbrali v prostorih slovenske osnovne šole, kjer je bila na sporedu slovesnost njenega poimenovanja po znanem slovenskem mladinskem pisatelju, učitelju in vzgojitelju Josipu Ribičiču. Slavnostna govornika sta bila ravnatelj Strnad in Marko Hmeljak, ki je nastopil v imenu staršev. V kulturnem sporedu so nastopili učenci in stari šentjakobski pevci.

Mimo poteka slovesnosti bi v tem kratkem sestavku pa radi predvsem opozorili bralce, da je ob tej priložnosti izšla zajetna knjiga z naslovom »Sv. Jakob - Zgodovinski razgledi po življenju Slovencev v tržaškem delavskem okraju. Knjigo je izdalo Založništvo tržaškega tiska, uredila pa jo je Lida Debelli-Turk, ki

je tudi sama napisala več sestavkov iz zgodovine tega tržaškega mestnega okraja. Znani slovenski politik Mitja Ribičič, ki se je skupno z bratom in sestro udeležil nedeljske slovesnosti, je za knjigo napisal sestavek iz svojih spominov na očeta Josipa. Iz njegovih besed sta razvidni predvsem velika ljubezen in spoštovanje do očeta, ki mu je bil zaradi svojega značaja in dela vedno vzor.

Opozoriti pa je treba tudi na ostalo vsebino knjige, saj pomeni dejansko bogat in pester prerez skozi celotno dogajanje v tem mestnem okraju. K vsebini knjige se bomo zato še vrnili. Že zdaj pa je treba dati priznanje Založništvu tržaškega tiska in zlasti čestitati urednici Lidi Debelli-Turk, ki je v to delo vložila veliko truda in ga opravila z znanjem in natančnostjo, ki sta ji lastni.

Smernice za preporod in kvaliteten razvoj Beneške Slovenije

Pod gornjim naslovom je Slovenska kulturno-gospodarska zveza v sodelovanju s Slovenskim raziskalnim inštitutom organizirala seminar, ki je bil v soboto v Passarianu. Značilnost tega seminarja je bila v tem, da je bilo nakazano sedanje stanje v Beneški Sloveniji ob ugotavljanju vzrokov, ki so do tega stanja privedli; še bolj važno pa je bilo to, da so bili nakazani praktični predlogi za konkretno obravnavanje te problematike in njene rešitve.

Seminar je otvoril predsednik gospodarske komisije pri SKGZ za Beneško Slovenijo Dino Del Medico, ki je najprej orisal glavni namen zasedanja, potem pa prikazal možnosti za razvoj tega predela naše dežele, zlasti še v luči Osimskega sporazuma in nedavnega sporazuma med EGS in Jugoslavijo. V tej zvezi je poudaril, da gre za edinstveno priložnost, da slovenska narodna skupnost postane oz. da se ji vrne vloga mostu in povezave med slovanskim in latinskim svetom, vloga, ki ji pripada že stoletja. Za tem je dr. Riccardo Rutar podal

obširno analizo demografskega stanja v Beneški Sloveniji, analizo izseljevanja, upadanja števila prebivalstva in zaključil svoj poseg z optimizmom, saj se utrjuje tista zavest in volja ljudi, da bi se vrnili v svoje kraje in uveljavili svojo narodno identiteto. Drugi referat je podal dr. Nino Ciccone, ki je govoril predvsem o možnostih razvoja nekaterih poglavitnih dejavnosti, kot so kmetijstvo, obrtništvo in turizem; te možnosti so danes skoraj povsem neizkoriščene, zato je pozval pristojne organe, da začnejo resno misliti na primerno reševanje vprašanj v zvezi s kmetijstvom in razvojem obrtnih dejavnosti.

Naslednji govornik arh. Romeo Causero se je zaustavil od vprašanih urejanja ozemlja in dejal, da bi s pravilno izbiro lahko prišlo do produktivnih dejavnosti tudi v tistih krajih, kjer so bile do danes zatrte ali neizrabljene. Zaključno poročilo je imel dr. Ferruccio Clavara, ki je podal splošne smernice za bodoči razvoj Beneške Slovenije. Nekatero politične izbire iz preteklosti so resno ovirale sleherni razvoj v teh krajih, medtem ko se danes, še zlasti po Osimskem sporazumu odpirajo nove možnosti sodelovanja, ki so v korist obmejne prebivalstva, pri ljudeh pa je že tudi močno razvita zavest, da se je treba upirati emarginaciji in da prebivalstvo postane subjekt načrtovanja. To načrtovanje mora biti tudi pot k preporodu in razvoju Beneške Slovenije, obenem pa tudi osnova za reševanje vprašanja narodnostne skupnosti.

—o—

ČESTITAMO!

Danes (četrtek, 29. t.m.) obhaja 94-letnico rojstva znani in spoštovani slovenski primorski duhovnik msgr. Anton Rutar. Ob častitljivem jubileju se ga s hvaležnostjo spominjajo njegovi številni prijatelji in znanci in mu ob tej priložnosti iz srca želijo še veliko zdravja in božjega blagoslova. S posebno hvaležnostjo pa se jubilaranta spominjata uredništvo in uprava Novega lista, ki se iskreno pridružujeta voščilom in željam jubilarantovih prijateljev in znancev.

Umrl je Ivan Semič

Dne 3. maja letos so v Kanalu ob številni udeležbi duhovščine in ljudstva pokopali dolgoletnega župnika in dekana Ivana Semiča. Pokojnik se je rodil 2. januarja 1893 v Šturjah pri Ajdovščini, ki so takrat spadale pod ljubljansko škofijo, zato je študiral teologijo v Ljubljani in tam bil 8. junija 1917 posvečen v mašnika. Služboval je najprej v Ajdovščini, nato v Srednji vasi v Bohinju in Fari pri Kostelu.

Po končani prvi svetovni vojni ga je nadškof Sedej prosil, naj pride službovat na Primorsko v goriško nadškofijo, ki je takrat pripadla Italiji. Pokojni Ivan Semič se je takoj odzval, saj se je zavedal, da bo tako najbolje koristil trpečemu primorskemu ljudstvu. Bil je najprej kaplan v Kamnjah in nato v Tolminu, kjer je tudi poučeval na učiteljskihi. Kasneje je postal župnik v Čepovanu, odkoder je upravljal tudi Lokve. Od leta 1933 do 1968, ko je bil upokojen, pa je bil župnik in dekan v Kanalu. Tu je dočkal svojo biserno mašo, ki jo je slovesno obhajal pred tremi leti.

Pokojni kanalski dekan se je odlikoval po dobroti in ljubezni do svojih župljanov, zato je bil med Kanalci zelo priljubljen. Vedno je bil zaveden Slovenec, med zadnjo vojno pa je marsikaterega domačina rešil pred preganjanjem. Lansko leto je v znak priznanja za svoje narodnoobrambno delo prejel tudi visoko državno odlikovanje.

Pogrebni obred je vodil škofov zastopnik monsignor Andrej Simičič, ki je med pridigo orisal pokojnikov lik. Pred župniščem, v cerkvi in na grobu so mu zapeli v slovo združeni pevski zbori kanalske dekanije. V cerkvi se je z občutenimi besedami poslovil tudi zastopnik kanalske župnije, v imenu mlajših duhovnikov, rojenih v kanalski dekaniji, pa Branko Melink. S pok. Ivanom Semičem je odšel še eden iz vrste duhovnikov, ki so svoje najboljše moči razdajali primorskemu ljudstvu v najtežjih časih njegove zgodovine.

NATEČAJ »KORZO V CVETJU«

Pretelo soboto je bil v Gorici drugi natečaj za oplešanje gredic na Korzu, glavni goriški ulici; natečaja so se letos udeležila štiri mesta, in sicer Celovec, Trst, Gradež in Jesolo; svojo gredico je pripravila tudi goriška občinska uprava. Prve nagrado so letos prisodili Celovcu, ki je pripravil zares slikovito in zanimivo gredico. Vzporedno s to akcijo se vršijo tekmovanja tudi v rajonskih svetih; svojevrstno so »nastopili« tudi Štandrežci, ki so na občinskega odbornika za javna dela naslovili protestno pismo zaradi neizvršenih del v ul. Natisone; v pismu pravijo, da je odveč lepšati središčne ulice, medtem ko so v okoliških vaseh vse ceste neurejene in v obupnem stanju. Letošnjega natečaja se lahko udeležijo tudi občani, ki do 15. junija želijo okrasiti balkone lastnih stanovanj; te bo ocenila posebna komisija, kakor tudi ostale, ki so jih pripravili v mestnih četrtkih.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU v sodelovanju s **SLOVENSKO PROSVETNO ZVEZO** in **ZVEZO SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE**

Slawomir Mrozek

T A N G O

V petek, 30. maja 1980 ob 20.30 v Katoliškem domu v Gorici — Goriški abonma

Na predstavo bo udeležence s Krasa pripeljal avtobus, ki bo vozil po običajnem voznem redu. Prireditelj priporoča točnost, ker se bo predstava začela točno ob napovedani uri.

VOLILNI SHODI SLOVENSKE SKUPNOSTI NA GORIŠKEM

NEDELJA, 1. junija:

— ob 11.30 v STEVERJANU na glavnem trgu

PONEDELJEK, 2. junija:

— ob 21.00 v ŠTMAVRU (pred cerkvijo)

— ob 21.30 na PEČI

TOREK, 3. junija:

— ob 20.30 na POLJANAH

— ob 21.00 v DOLU (pred spomenikom)

— ob 21.30 v JAMLJAH (pred gost. SOBAN)

SREDA, 4. junija:

— ob 21.00 v PODGORI (pred šolo)

— ob 21.30 v PEVMI (pred spomenikom)

ČETRTEK, 5. junija:

— ob 21.00 na VRHU (pred gostilno Devetak)

— ob 21.30 v DOBERDOBU (pred gostilno Ferfolja)

PETEK, 6. junija:

— ob 21.00 v SOVODNJAH (pred cerkvijo)

— ob 21.30 v STANDREZU (na glavnem trgu)

PREJELI SMO:

KDAJ V NOVI VRTEC?

Ko poteka vpisovanje v novo šolsko leto, se starši otrok slovenskega vrtca v ulici Forte del Bosco sprašujemo, ali se bodo naši otroci 1. septembra preselili v novi vrtec v ulici Brolo ali ne. Pred štirimi leti se je moral namreč ta isti vrtec prisilno izseliti iz prostorov v ulici Croce ter se premakniti iz centra v predmestje na drugo stran Soče. Obrazložitev tega neljubega premika je bila zelo precizna: gre za začasno rešitev.

Začasna rešitev traja že štiri leta, otroci se morajo iz mesta voziti vsak dan s šolskim avtobusom, istočasno pa se zaključna dela v ulici Brolo nikakor ne premaknejo z mrtve točke. Situacija je dovolj pereča in ni nikakršne gotovosti, da bodo novi prostori vseljivi do 1. septembra, praktično pa to pomeni, da bomo še eno leto preživeli v prisilni dislokaciji.

Potem ko smo že neštetokrat ugotovili, da takšna in podobna premeščanja vrtcev povzročajo občuten osip otrok in potem ko nam je docela jasno, da predstavljajo slovenski vrtci bazo za slovenske šole, opažamo, da se nihče v javnosti ne zavzema za problem vrtca v ulici Brolo.

Zato prepričani, da bi se ob primerni akciji 1. septembra vrtec končno po štirih letih vselil v prostore, ki so mu namenjeni, naprošamo in pozivamo vse odgovorne dejavnike v zamejski javnosti, da se odločno zavzamejo za rešitev pričujočega problema in napravijo ustrezne korake pri občinski upravi, tako da se pospešijo zaključna dela in zagotovi reden pričetek novega šolskega leta v ulici Brolo.

V zanesljivem pričakovanju zavzetja vseh odgovornih ustanov

podpisani starši

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Toussaint Hočevar

Slovenski družbeni razvoj

Knjiga je izšla in se naroča pri: Založbi Pro-metej, P.O. Box 8391, New Orleans, LA 70182 (USA). Pisec je profesor gospodarskih ved na univerzi v New Orleansu, zvezna država Louisiana, v Združenih državah Amerike. Po rodu pa je iz Ljubljane. V angleščini je objavil že več del o slovenskem gospodarstvu, med katerimi je najpomembnejše »The Structure of the Slovenian Economy 1848-1963«, New York 1965. Narodni oziroma socialno-gospodarski razvoj slovenskega naroda skozi zgodovino mu neredko služi za primer, na katerem odkriva doslej nepoznane zakonitosti in povezave med narodom in njegovo zavestjo ter gospodarskim in socialnim napredkom.

Sedanja knjiga vsebuje več izbranih razprav, ki lahko na nekaterih mestih učinkujejo na tistega bralca, kateri ni navajen na gospodarsko-tehnično izražanje, nekoliko suhoparno. In mogoče bi bilo res potrebno, da se tako potrebne študije, pretresi in razglabljanja podajo drugič v bolj privlačnem izražanju, zakaj njihov pomen daleč presega zgolj zavzetost gospodarskih krogov; ob njih prebiranju se namreč zavemo, da rast in razvoj nekega naroda ni odvisen samo od tega, če ima ta narod svojo književnost, svoje šolstvo, pač pa še bolj od tega, kakšno je njegovo gospodarjenje in njegova prebivalstvena rast.

Prof. Hočevar poudarja tudi pomen narodne — danes pravimo »družbene« — zavesti, pri napredku naroda. Zato posveča poglavje osebnosti Prešerna in pomenu njegovega pesništva za preoblikovanje Slovencev kot naroda iz zgodovinskega v moderni, z jezikovno družbeno zavestjo. Prešernovo delo je navdihnilo slovenske izobrazbene sloje, da so se preusmerili od uradne nemščine k takrat ponižani slovenščini. Trenutek, ki pri Slovencih ni bil zamujen, kakor je bil npr. pri Furlanih, Okcitanjih in drugih manjšin narodih v Evropi.

Kakor pa je zgodovinski pregled obstoja Slovencev podan tokrat z novega, v mnogočem stvarnejšega zornega kota, tako ni mogoče kar preprosto mimo določenih navedb, ki niso povsem pravilna. Prof. Hočevar se na določenih mestih preveč nasloni oziroma nekritično povzame razlage zgodovinarjev, kar je lahko razumljivo, ker zgodovina kot taka ni predmet njegovih študij.

Te trditve se že kakih sto let ponavljajo, tako da se zdijo že nepremakljive, a so v resnici plod protislovenskih ideologij in tako zelo spreminjajo splošne predstave o preteklosti slovenskega naroda, da ni mogoče kar tako preprosto mimo njih. Ni na mestu npr. že izraz »germanizacija« za zgodnji srednji vek in da je šlo za naselitev »Slovanov« v Karantanijo (dozdevna letnica 568, ko so odšli Langobardi v Italijo). Tedaj je namreč šlo za Slovence, tudi če ne bi govorili še čisto izoblikovane slovenščine. (Ali bi lahko zaradi enakega jezika danes istovetili Amerikance in Angleže, ali pa Špance z Argentinci, Perujci ipd.!?). In končno je tudi ustaljeno mnenje, da bi Karantanci vse do 9. stoletja govorili neko nedoločeno slovanščino, samo domneva, za katero je več znakov proti kot pa zanjo. Pojem germanizacija pa pomeni današnji prodor nemštva, nasilno ponemčevanje z gospodarskim pritiskom,

zanikanjem pravice do uporabe jezika v uradnih, na sodiščih in stikih z oblastmi ter odklanjanje šol v jezikih naroda. Takšno stanje imamo danes na Koroškem. Ni pa bilo česa podobnega v srednjem veku, ker bi bilo v nasprotnem primeru nemštvo danes gotovo že na Jadranu. Celo nasprotno: slovensko karantansko politično pravo so priznavali tudi bavarski naseljenci, kar pomeni, da je šlo za slovenske dežele v političnem smislu, čeprav so pri zasebnem pravu še nekaj stoletij ločili med ljudmi slovenskega in bavarskega porekla. Prvi so imeli posebne pravice, kar skušajo protislovenski avstronemški pisci na vse načine spodnesti.

Dalje, zadnje ustoličevanje v slovenskem jeziku se ni vršilo leta 1414 (str. 35). To leto je bilo le zadnje ustoličevanje na kmečki način. V slovenskem jeziku so se ustoličevanja nadaljevala še naprej. Če vladar ni mogel priti osebno, je poslal svoje zakonite zastopnike, da so sprejeli poklone in prisege deželnih stanov. Vse to je potekalo v slovenskem jeziku po notranjeavstrijskih deželah, ki so izšle iz Karantanije in sicer vse do očeta Marije Terezije, cesarja Karla VI. leta 1728. Torej nasledstvo Karantanije, kar piše na drugem mestu (str. 70) tudi pravilno zasluži. Ta dejstva seveda pobijajo doslej razširjene in namerno napihovane trditve o nenehni slovenski podložnosti v zgodovini. Gre za ponaredbe avstronemških in nemških zgodovinarjev, ki se jim naši doslej niso upali zoperstaviti.

Pisec se stvarno sooči, nadalje, tudi z umetno razširjenim mitom o slovenski majhnosti. Ugotavlja najprej, da smo Slovenci prav toliko zgodovinski narod kot naši sosedje. Moderna zgodovinska veđa da je zavrgla kriva tolmačenja o slovenski podložnosti skozi zgodovino; noben resni zgodovinar ne dvomi več o obstoju slovenske suverene države Karantanije. Zakaj se torej še

vedno obotavljamo povedati tujcem, da smo nasledniki Karantanije? To je potrebno povedati predvsem naši mladini. Če v svetu priznavajo narodnostno identiteto Skotov, ki jim manjka živ in visoko razvit lastni jezik, kot ga imamo mi, zakaj ne bi tudi naše? Od približno 3.000 ugotovljenih jezikov na svetu jih je le 130 takih, ki imajo več kot milijon porabnikov. Suverena država Gambija šteje npr. le okoli 300.000 prebivalcev.

Velikega pomena so nadalje v knjigi podatki o ustvarjanju finančne podlage slovenskemu gospodarskemu razvoju. Kakšen zanos je vodil slovenske ljudi na pragu tega stoletja pri ustanavljanju hranilnic in posojilnic. Spregovori nato o pomenu ustanovitve Ljubljanske kreditne banke, samostojnega slovenskega finančnega zavoda (1900). Seveda bi bilo na mestu omeniti tudi drugo veliko slovensko banko, in sicer Jadransko banko v Trstu (1905), pa plovno družbo Oceania (1917), ki je pomenila start slovenskega pomorstva, in še kaj drugega.

Edinstvena je za spoznavanje sedanjega stanja pri Slovencih še zlasti razprava o družbenem osvobajanju žensk, katerih položaj odločilno vpliva na stanje rodnosti pri vsakem narodu. Ženina vloga je nenadomestljiva pri otroškem varstvu in pri pravilni vzgoji mladega rodu. (Kar je seveda povezano tudi z družbenim razvojem!)

Silna kriza obstaja v slovenskem splošnem obveščanju. Ni prave povezanosti med domom in svetom ali med matico in zamejstvom. In posledica: nepoznavanje lastnih slovenskih kulturnih vrednot, domačega kulturnega izročila, kar prinaša občutek manjvrednosti, odtujevanje in (navadno) slabo asimiliranje v večinske narodnosti.

Posebne razprave so posvečene končno položaju zamejstva in zdomstva. In so pravzaprav edinstvene, vsaj, kar zadeva ameriško slovenstvo.

Prof. Hočevar je s tem delom naredil gotovo pomembno uslugo slovenskim rojakom. Obenem pa izpričuje, da je potrebno ostajati zvesti svoji lastni identiteti tudi v tujini, tudi na uglednem položaju. Mogoče je prav to še večja spodbuda za delo in uspeh v poklicnem življenju.

i. s.

REVIJA »OBZORNIK«

V Ljubljni izhaja mesečnik »Obzornik« in sicer že dolgo vrsto let. V urejevanju se je zvrstilo že več urednikov, vendar je treba poudariti, da so se vsi enako trudili, da bi napravili svojo revijo kvalitetno in zanimivo. Kljub temu, da je bil ta mesečnik ves čas eden izmed tistih, ki so bili najbolj odprti zunanjemu svetu, je vendar bil in je še danes eden izmed tistih, ki so bili po duhu in vsebini najbolj slovenski. Vedno je posvečal veliko pozornost slovenski zgodovini in slovenskim narodnim problemom v okviru možnosti. Tako tudi danes, ko je njegov glavni urednik Tone Fajfar, odgovorni urednik pa Stanko Janež.

Ta zadnji objavlja v najnovejši številki, ki je prispela v Trst, aktualen in zanimivo napisan članek pod naslovom »Zapiski o našem jeziku v javni rabi«. Na šestih straneh prikaže najpogostejše in najbolj opazne napake, ki se danes pojavljajo v slovenski časnikarski in govorniški slovenščini, začenši z besedo novinar, ki je tujka, prevzeta iz srbohrvaščine, namesto časnika, kot se pravi v pravilni slovenščini. Stanko Janež se tudi norčuje iz tistih, ki če le mogoče uporabljajo tujke namesto slovenskih besed; neprestano so

jim na jeziku besede kot mederatorji, animatorji, mentorji, komentatorji, spikerji, lektorji, in podobno. Zanimivo je, da avtor večkrat navede za primere slabe slovenščine citate iz slovenskega dnevnika, ki izhaja v Trstu, kar dokazuje, da se avtor ne drži načela, da je treba na vse gledati skozi prste, kar se dogaja v našem zamejstvu, kot da je že samo to dejstvo opravičilo za vsako nemarnost v jezikovnem pogledu. To pa seveda velja tudi za ostali zamejski tisk, le da se ga avtorju ni ljubilo navesti, ali pa ga ne prebira tako redno.

Mesečnik prinaša še mnogo drugih resnično zanimivih člankov, tako preveden članek o smrtni obsodbi Mussolinijevega zeta grofa Ciana, Jožka Humarja, članek o tem, kako je Primož Trubar sodil o kmečkih uporih, članek o življenju na Groenlandiji itd. Mesečnik prinaša tudi precej kratkih izvirnih leposlovnih prispevkov, ki so jih za to številko prispevali Edo Torkar, Mimi Malenšek, Hinko Wilfan, Janez Jurca in še kdo.

Mesečnik je ilustriran in predstavlja zares mi-kavno branje, zlasti še za tiste, ki želijo z zanimivim branjem preživeti kako prosto uro ali večer.

Sodobno kmetijstvo

Porod telička

Prvi del

Od rojstva telička do prve telitve mine povprečno 28 do 32 mesecev. Živali so pred porodom, med njim in po porodu občutljive za pravilno prehrano in dovzetne za bolezni in druge notranje in zunanje škodljive dejavnike, sam porod pa je lahko zelo nevaren tako za porodnico kot za plod, ker lahko v 2-3 urah izgubimo oboje. Za pomoč pri porodu potrebujemo veliko izkušenj in pri preiskavi moramo pravilno presoditi, ali je morda boljše počakati strokovnjaka. Če pri porodu brezuspešno pomagamo samo pol ure, se motnje zaradi namaganih ukrepov toliko zapletejo, da je strokovna pomoč samo delno uspešna ali pa še to ne.

Prvi pogoj je, da poznamo spolne organe, če hočemo razumeti dogajanja v času spolnega ciklusa, brejosti, poroda in poporodnega ob-

dobja. To so: dva jajčnika, dva jajceveda, maternica in njeno ustje, nožnica, predvor nožnice in sramnica. Goveji jajčniki so 5 cm dolgi, 4 široki, največ 3 debeli. Tehtajo do 20 g. Jajčnik je eliptičen in sploščen, če miruje.

Plodni mešički, rumena telesa, posebej pa mehurjaste ciste lahko zelo spremenijo obliko jajčnika v okroglo ali trioglo gmoč. Jajcevod je 15-30 cm dolga tanka cevčica, prednji, širši del je obrnjen k jajčniku, zadnji, ožji pa preide v vrh materničnega roga. Prednji konec jajceveda je lijakasto razširjen, kar je pomembno, da se dozorelo in splavljeno jajcece pravilno usmeri skozi jajcevod v maternico.

Krava ima dvorožno maternico s pregrado, kar pomeni, da je maternično telo dejansko krajše, kot je videti ob zunanjem pregledu. Roga se proti jajcevodu zožujeta, od zadaj pa sta zraščena in tako tvorita enotno votlino materničnega telesa. Maternico sestavljajo tri plasti: notranja je sluznica, srednja mišičje, zunanja pa je potrebušnica, ki ovija vse organe. Sluznica je debela, prilega se na mišično plast in v njeni steni so maternične žleze, polna je gub, med katerimi so vzbokline karunkule ali gobe. Na meji med maternico in nožnico je maternično ustje, ki je zoženo mesto porodnega kanala, s katerim je maternična votlina ločena od nožnice. Ustje ima dve odprtini, prednjo, ki se odpira v maternico, in zadnjo, ki je povezana z nožnično votlino.

Maternično telo je pri kravi dolgo 3-5 cm, široko 9-12 cm, leži pa deloma v medenični, deloma v trebušni votlini. Pri starejših kravah, ki so večkrat rodile, je vsa v trebušni votlini. Stena maternice je pri telicah debela 6-7 mm, pri starejših kravah pa 9-12 mm. Stena je med gobami tanjša, kjer so gobe, pa debelejša. Maternična sluznica ima v vsakem rogu v štiri vrste razvrščene gobe, v vrsti 10-14, kar pomeni skupno 80 do 112, pri breji živali pa 150. Maternično ustje je pri kravi dolgo 7 do 11 cm, je trdo kot hrustanec in tesno zaprto. Tesno zapiranje in spiralasto oblikovan kanal materničnega ustja sta včasih ovira, da skozenj ni

mogoče potisniti osemenjevalne pipete. Nožnica se nadaljuje od zadnjega dela maternice, leži pod zadnjim črevesom in nad sečnim mehurjem in je s predvorom dolga pri kravi 20 do 30 cm. Stena nožnice je močnejša od maternične in ima tri plasti: notranja je sluznica, srednja mišičje, zunanja pa sestavlja sprejaj potrebušnica, zadaj pa vezivno tkivo. Ta podatek je važen, ker so poškodbe prednjega dela nožnice veliko bolj nevarne: zaradi potrebušnice in raztrganine lahko povzročijo življenjsko nevarno vnetje peritonitis.

(dalje)

SSk v Nabrežini

(nadaljevanje s 4. strani)

skupnosti in prebivalci lahko sestajali na sejah in zborovanjih ter razpravljali in sklepali o zadevah splošne koristi.

Solstvo: Občinska uprava mora bolj smotrno urediti delovanje otroških vrtcev in v tej zvezi zlasti poskrbeti, da bodo te ustanove popolnoma in ne deloma izvrševale svojo nalogo, kar velja zlasti za njihov urnik. Posebno pozornost mora občinska uprava posvečati slovenskim osnovnim šolam in srednji šoli, pri čemer mora imeti stalno pred očmi, da gre za šole narodne manjšine, ki imajo svoje specifične probleme in ki se za to razlikujejo od šol večinskega naroda.

Prosveta in športna dejavnost: Tem dejavnostim mora občinska uprava nuditi večjo pomoč in jih stalno spodbujati. Izdelati mora načrt primernih infrastruktur in ta načrt postopno izvajati. Podpreti je treba zlasti amaterska športna društva in jim nuditi pomoč v sorazmerju z njihovim delovanjem.

Zdravstvo in socialno skrbstvo: Občina mora utrditi in okrepiti obstoječe strukture in se pripraviti na začetek izvajanja zdravstvene reforme. Slovenska skupnost bo v tej zvezi zlasti zahtevala, naj se pri tej dejavnosti strogo upošteva narodnostna sestava prebivalstva v občini.

Prevozi: Ponovno je treba proučiti krajevno mrežo javnih prevozov in jo zlasti bolj smotrno urediti glede na dejanske potrebe prebivalstva. Slovenska skupnost bo poleg tega zahtevala, naj se bolje uredijo prometne povezave s Trstom in Trzinom.

PROTEST SLOVENSKE SKUPNOSTI

(nadaljevanje z 2. strani)

zaščite pravic slovenske narodne skupnosti in obenem o zakonskem predlogu, ki ga je v zvezi s tem vprašanjem predložila SSK že na prvi seji deželnega sveta v četrti mandadni dobi leta 1978. Zato mora tako deželni odbor kot deželni svet čimprej razpravljati o tem zakonskem predlogu in o drugih resolucijah, ki obravnavajo to vprašanje. Deželni odbor in deželni svet morata biti aktivna dejavnika v tej fazi, ko se v Rimu razpravlja in odloča o globalni zaščiti Slovencev v Italiji, saj gre za problem celotnega prebivalstva naše dežele. Deželni odbor ne sme biti v tem delikatnem in važnem trenutku tih in pasiven, saj se odloča o narodnostni usodi Slovencev v Italiji.

Iz protesta proti takšnemu zadržanju deželnega odbora, ki ga sestavljajo demokristjani, socialisti in republikanci, je deželni svetovalec SSK zapustil sejo deželnega sveta, da bi tako izrazil odgovornejšo pozornost deželi in oblastim na problematiko celovite zaščite Slovencev v Italiji.

Sacrum Imperum Romanum

JOŠKO ŠAVLI

Nationis Germanicae?

Na strani 33 najdemo med drugimi tudi naslednje navedbe: ...Zgodovina arheoloških raziskovanj življenja in kulture starih Slovanov na ozemlju današnje Slovenije... Izkopano gradivo je (W. Šmid) opredelil kot staroslovansko in ga datiral v 9. stoletje. V tem času je bilo tudi na drugem slovenskem etničnem ozemlju v mejah Velike Karantanije... res zanimivo, pa tudi naši pisci mehanično ponavljajo pojem »staroslovanski« ali »alpsko slovanski«, ko gre za Karantanijo kot zgodnjeslovensko državo, ter za isti čas 9. stol. pojem »Nemci« ko gre za Franke, Bavarce, Alemane (Franki so danes npr. Francozi). Spet za primer:... jo je pripisoval Germanom (K. Dinklage ketlaško kulturo) oz. jo opredeljeval kot posledico širjenja nemškega naseljevanja... (Istotam). — Kako je mogoče postavljati »Nemce« v isti čas z »alpskimi Slovani«, je logični nesmisel, kakor je to tudi narodnostno izbrisanje karantanskih Slovencev s prav isto neustrezno geografsko »al-

psko« oz. slovansko oznako (Slovenci so bili tudi ob morju in v Panoniji in ne samo v Alpah!).

Slovensko zgodovino pisje, starinoslovje, narodopisje in podobne vede bi morale zavzeti bolj kritična stališča nasproti nacionalnemu ideološkemu modelu, ki se odraža v nemškem strokovnem pisanju. Pošasten absurd je govoriti o »Nemcih« v 9. stoletju, o »nemški narodnosti«, ki je še nikjer ni bilo, obenem pa tajiti slovensko narodnost v Karantaniji, ki je dejstvo, tako da se jo utaplja v neko, namišljeno bratsko, prarodnost Slovanov med Alpami in Uralom, ki so tudi danes samo jezikovna kategorija, ne da bi še mogli opredeliti, koliko različnih raznih skupin in kultur oz. ljudstev naj si pod tem pojmom predstavljamo (podobno kot pri pojmu »Germani«).

Slovenske vede so na omejenih znanstvenih področjih dosegle v zadnjem času v svojih raziskavah zares pomembne uspehe, zato je res škoda, da v razlaganju teh dognanj meglji in spreminja njih smi-

sel tako hudo obremenjeno ideološko izrazje ter da se tej okoliščini ne posveča potrebne pozornosti.

Doslej se je le prevečkrat skušalo izogniti jasnemu odgovoru na ta opozorila s pripombo, da smo na Primorskem pač narodnostno ogroženi in da zato toliko opozarjamo in poudarjamo narodnostno stran kulture in zgodovine.

Toda vse to zares ni nikakršen argument. So tudi Nemci ogroženi, ker tako pretiravajo s svojim nemštvom (in ti prav zares), ali tudi Italijani ali Francozi ali Rusi ali Poljaki itd. In to tako močno, da potegnejo za sabo tudi naše pisce. Ker smo pač »majhni«, kako bi se upali zoperstavljati tuji mogočnosti?

In po tolikem ponavljanju, da kot Slovenci ne smemo biti Primorci ali Kranjci ali Štajerci ali Korošci itd. — opozarjanju na nepravilnih mestih, ko bi šlo le za obogatitev ob tolikih krajinskih, kulturnih, narečnih, doživljajskih posebnosti — bi moralo biti končno že vseeno, ali so kritična opozorila na določene izraze v pisanju slovenskih ved podana na Primorskem ali na Štajerskem ali kje drugje. Pomembno sme biti le-to, če zares kažejo na resnično problematiko, ki bi jo bilo končno le potrebno začeti reševati.

(Konec)

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOO 97 OOOOO

Prišla je, a sela je k Edevartu. Avgust je pil žganje. Edevart jo je vprašal: »Nimaš otrok?«

Mattea: »Ne, kaj takega, ali nimam otrok! Dvoje otrok imam, doma sta pri dedku in babici, stara ju nočeta dati od sebe — da, da, saj sta tudi dosti bogata, da ju moreta rediti. Otroci? No, le brez skrbi!«

Avgust: »No, moja nista.«

»Tvoja!« je kliknila Mattea in se na glas zasmejala.

»Kaj se pa rezgečeš? Ali ti ni malo čudno pomisliti, da sediš zdaj tukaj in si bila nekdanja moja ljubica in si zdaj poročena z drugim in take reči?«

»Na to ne mislim,« je rekla Mattea.

»Tako, na to ne misliš, ne, ne!« je Avgust mračno pokimal. »Kaj pa, če mislim jaz na to? Tukaj me vidiš in zdaj nisem nič posebnega, nimam ne zlata ne diamantov, ne, nisem znamenitost očem —«

Edevart: »Molči, Avgust, saj imaš še kup blaga v najini kolibi.«

»Naj bo kakor že,« je rekel Avgust, »vendar si bila ti, Mattea, moja nevesta. In jaz sem te le poljubljal.«

»Poljubljal? Tega se ne spominjam!« — Zdaj se je pa Mattea vendarle zbalala, da ne bi morda svojega starega prijatelja preveč razdražila, ni bil več docela trezen, utegnil bi se ujeziti, rekla je: »Če že naj govorimo o tem, jaz sem vendar poročena z Nilsom, on je moj mož, tega ne moreš tajiti. Ampak takoj za njim pa nimam nikogar rajša od tebe, Avgust, to mi smeš brez skrbi verjeti.«

Avgust je pogledal Edevarta zmagoslavno, kakor češ: ali slišiš? Zaupljivi mornar je bil potolažen, izpil je še kozarec žganja in prosil kave. »Da, da, o tem ni več kaj reči,« je dejal. »Bodi kakor že, imam pa le svojo ljubico tam, kjer je prav, o tem kar ne dvomi. In ta dama stoji tako visoko, da tukaj ne bi hotel imenovati njenega imena. Ampak ti bi jo morala videti, kadar pride v klobuku in fini obleki in se hoče z menoj sprehajati! Da, saj ti, Edevart, jo poznaš.«

Edevart je prikimal.

Ali je bila Mattea ljubosumna? »Hotel si kave,« je rekla in vstala. In zdaj se je zgodilo nekaj nepričakovanega: Mattea se je vrnila iz kuhinje s klobukom na glavi. Lejno, Mattea je tudi začela nositi klobuk kakor druga boljša dekleta, da, zakaj njen mož je bil brodarjev sin, morala je pokazati tovarišema, da tudi ona ni kar bodi. Postavila je pladenj s kavo na mizo in stala.

»Kaj greš ven?« je vprašal Edevart.

Pograbila je misel in rekla: »Da, pojdemo gledat, ali je prišlo kaj ljudi.«

Tovariša sta popila kavo, plačala in odšla z njo. Obhodili so ves kraj, nekaj ladij je prišlo z novimi sejmarji, a pravega življenja še ni bilo; šli so k vrtiljaku, ki so ga baš postavljali, k velikemu šotoru, v katerem bo cirkus, k majhnemu šotoru, kjer so se vežbali umetniki z noži in akrobatje. »Stopimo k naši kolibi!« je predložil Edevart.

Mattea je dobila spoštovanje pred njuno štacuno in pred množino blaga, proti temu nista imela tovariša kaj ugovarjati, in Avgust se je od sile bahal: »Ako bi slišala, da kdo želi blaga dober kup, ga napoti kar k na-

ma, Mattea. Zakaj midva imava vsega, kar si more kdo izmisliti, in tistega trgovca ni v vsem Trondhjemu, ki bi mogel dajati boljše kup od naju.«

Mattea je obljubila, da ju bo priporočala, tudi sama bo kaj več nakupila pri njiju, preden odpotuje domov.

Vrnili so se v Matteino kolibo, tam je prišlo nekaj gostov, ki so naročili kave in kruha z maslom. Ko je prevzela ona postrežbo, je Nils zopet izginil v kuhinjo. Avgust je pil in bil čedalje bolj zgovoren, dobil je poslušalce in domišljija se mu je začela razcvetati. Delal se je kajpada, kot da govori samo z Edevartom, vendar je škilil na levo in desno in govoril tako na glas, da so morali vsi poslušati. Bil je kakor riba v vodi.

»Še se spominjaš moje pasice,« je rekel, »ponujali so mi dosti denarja zanjo, preden sem odpotoval z juga.«

»Pa je nisi prodal?« je vprašal Edevart.

»Ne, kaj pa še! Zakaj če mi ponujajo zanjo štiri sto, je vredna osem sto, to si lahko izračuna vsak otrok. Sicer se mi pa tudi ni hotelo z njimi trgovati, tiste dni sem

imel druge reči po glavi, moral sem paziti, kdaj je bil Magnus ponoči na obrežju in odpravljati ladje. Ah, saj res, ti ne veš, o čem govorim, ali na vse zadnje se mi je le posrečilo, da sem Magnusa odpravil.«

»Kaj si mu storil?«

»Kaj naj bi mu bil storil, taki pokveki? Ubil sem ga.«

Beži, beži! Menda ga nisi ustrelil?«

»Sem ga,« je rekel Avgust.

Edevart: »Ne, potlej ne bi sedel tukaj.«

»Res, ne bi sedel tukaj? Pa sme ta opica po vsem okraju raznašati, da je mene na morju strah? Prišel sem križem sveta, imam bogastva v premnogih deželah, tukaj le sedim, prosim lepo, primite pa me primite! Ali tega si ne upajo. Ali še dobro pomniš Magnusa iz štacune? Ne verjamem, saj je bil na svetu ničla, prodajalec, prazna glava, ali se spominjaš, kako se je bal misliti? Pa si je predrznil čvekati, da se jaz na morju bojim! Zato pa ona, to je nekaj drugega. Njenega imena nočem izgovoriti, ampak še na svojo smrtno uro bom mislil nanjo. Ne zato; ne, ne in ne, je govorila, ali zmeraj se je pri tem smejala, in ni črhnila besede svoji opici. Boš videl, nazadnje bo le hotela, sem si mislil in se naslednjo noč vrnil, pa je ni bilo tam, započila se je nekam drugam. Iskal sem — ne. Naslednji dan sem jo spet videl, ali nobene žal besede iz njenih ust...«

(Dalje)

— Poslušaj Jakec, meni je an prijatu reku, de midva preveč govorima samo od politike jn ledje so pej politike siti, zatu ke je sama lumparija! De so še druge reči na tem sveti jn ne samo politika. Be mogli kej povedat od kulture, od gospodarstva, od športa ...

— Ma kej misleš, de če be govorili od teh reči, de ne be govorili od politike? Dandanes je vse politika, dragi moj Mihec. Vidi, denmo reč, glih šport: kej se ne po celem sveti kregajo za jet al ne jet na Olimpjado u Moskvo? Zastran ruske okupacije Afganistana pravejo ani, de ne bi smeli jet na Olimpjado; drugi pej pravejo, de ne smemo mejšat politiko ses športam jn zatu be vselih mogli jet u Moskvo.

— E, ma naši so pej furbasti. Vlada je rekla, de prouzaprou u Moskvo ne be smeli jet jn taku je kontentirala Ameriko; ma je rekla tudi, de taljanski Olimpijski odbor lahko nardi kar če jn de vlada neče nobenmi neč komandirat. In taku je Olimpijski od-

bor odloču, de Italijanski športniki bojo u Moskvo šli. Videš, taku je vlada ostala u dobrem sez Ameriko, športniki pej z Moskvo. Treba reč, de so forte pametno naredili. Taku je koza cela jn vouk sit. E, znat je treba, dragi moj. Tudi u teh rečeh je treba bet telegenten.

— Ja, Mihec. Ma tudi tu je navsezadnje zmiram politika. Jn če je u športi politika, je tudi lumparija. Kej si kej brou od tisteh procesov ke so zdej zastran nogometa?

— Nekej sm slišau, ja. De so delali nekšne stave, de so plačavali jegrauce, de so pole bli rezultati od tekem že vnaprej zmenjeni. Se misleš tiste boge revčke, ke se portijo ob sobotah za naredet škedinu! Je pej an teden al še več prej vse zmenjeno kašen bo rezultat. Jn pole pride tekma jn vse teče ku ana fina predstava narodnega gledališča jn režiser zna že vnaprej kašen bo finale.

— Ben videš. Ma zdej gre naprej ana cela serija procesov pred disciplinsko komisijo. Jn podrobno analizirajo vse partide jn odločajo, katere partide bojo velavne jn katere ne; pole katere jegrauce treba štrafat jn za koliko. An so vre obsodli, de ne bojo smeli več jegrat za an cajt al pej za zmiram; tisto veliko škvadro Milan so pej nečko pahnili u serje B. Ma tudi za Bologno jn Juventus slabo kaže. Videš Mihec, kaku je pršla lumparija tudi u šport.

— Je prou res koker si reku, de vse je politika. Ma de be ti vidu, kaku se ledje zastran tega segregajo! Ani vse znajo od tega balona: kadu je dober za napad, kadu je bulšiku levo krilo jn za desno bol švoh jn kadu dobro varje vrata jn kašne svinje so sodniki jn vse sorte. Če prideš ob pondelkih u bar, ne slišiš družga govorjenja. Ledje so ku obsedeni.

— Videš, tu, tu je opij za ljudstvo, ne pej vera. Jn noben politik se ne upa neč reč pruti temi.